DISCOURSIVE MARKERS IN ROMANIAN. TERMINOLOGICAL AND CONCEPTUAL ASPECTS

Aurelia Nicoleta PAVEL (DICU), PhD Candidate, University of Bucharest

Abstract: This paper is an attempt to clarify the extent of the concept of discourse markers known in Romanian as ***marcatori discursivi*** *as well as to provide the means of establishing its notional content. The justification of such endeavor arises from the inconsistent terminology that is used in Romanian pragmatic research. These lexical expressions the role of which is mainly of assuring the cohesion and coherence of the discourse form an eclectic class that contains conjunctions, adverbs, prepositional phrases or more developed structures and therefore it makes difficult the conceptual demarcation. Furthermore the parallel terms in current use (as discourse connectives, discourse operators, pragmatic connectives, sentence connectives, and cue phrases) don't always coincide notionally. This is why after a short theoretical review about the matter in the Romanian pragmatic research I have decided on defining the concept of discourse markers and establishing some ways of their identification. I conclude by providing a functional classification of the discourse markers by resorting to the Spanish researchers' proposal, especially that of Montolío Durán, Portolés, Martín Zorraquino and Escandell.*

Keywords: discourse markers, pragmatic connectives, discourse particles, nonvericonditional, procedural meaning

1. Consideraţii generale

Putem considera că germenii studiului pragmaticii şi implicit al marcatorilor discursivi se regăsesc în studiile lui Frege de la începutul secolului XX. Pentru acesta *gândul* sau *sensul* este conţinutul unei propoziţii care poate fi apreciată ca adevărată sau falsă. Atrage însă atenţia că anumite forme propoziţionale (ordinul, dorinţa, cererea, interogativa parţială[1], exclamaţia) deşi purtătoare de *sens* nu se supun condiţiilor de adevăr. Această constatare reprezintă, deşi nu în mod voit, trecerea de la abordarea tradiţională a sensului lingvistic, la recunoaşterea faptului că limba nu se reduce numai la aserţiuni ce descriu realitatea înconjurătoare, ci redă şi fapte de natură subiectivă sau relaţională (şi care în opinia acestuia nu au valoare comunicativă întrucât nu exprimă un *gând* şi nu pot fi, deci, adevărate sau false). Astfel *sensul* şi *referinţa* unei propoziţii sunt date de condiţia respectiv valoarea de adevăr a acesteia. De exemplu în cazul predicatului *e verde* referinţa este funcţia care asociază obiectele verzi valorii de adevărat şi obiectele de altă culoare valorii de fals (Iten:30). Frege remarcă, pe de altă parte, că anumite elemente lingvistice, de exemplu modalizatoarele *din fericire, din nefericire* nu pot fi apropriate în termeni de *sens* şi *referinţă*, ele necontribuind în nici un fel la valoarea de adevăr a propoziţiilor care le conţin.

[1] Un regim aparte îl au interogativele totale care cuprind o *idee* în integralitatea ei şi la care răspunsul –*da* sau *nu* – nu reprezintă altceva decât evaluarea ca adevărat sau fals al conţinutului căruia i s-a ataşat ca modalitate o cerere. Astfel o interogativă totală va avea în comun cu o propoziţie declarativă conţinutul, dar nu şi modalitatea care în primul caz este cererea, iar în al doilea aserţiunea. De aici Frege distinge în propoziţia declarativă: 1) înţelegerea unei idei –actul de a gândi, 2) recunoaşterea adevărului unei idei –actul de a raţiona, 3) manifestarea acestui raţionament –aserţiunea. (Frege: 355).

BDD-V482 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)

Chiar dacă studiul sensului lingvistic la Frege este limitat de perspectiva logico-matematică a acestuia, observaţiile de mai sus au ridicat un semn de întrebare cu privire la natura pur descriptivă a semnului lingvistic şi a deschis calea studiului acelor elemente din limbă care, spre deosebire de cele referenţiale, nu au un sens vericondiţional. Se regăsesc în această categorie: conjuncţiile, prepoziţiile, interjecţiile, adverbele modalizatoare, expresiile de tipul *pe de altă parte*, *cine ştie*, *apropo* şi orice altă unitate căreia îi lipseşte caracterul denotativ[2]. Dacă se încearcă o analiză compoziţională se constată că nu li se pot atribui trăsături semantice, conţinutul lor putând fi însă descris apelând la funcţiile pe care le îndeplinesc. La o atentă analiză a acestora s-a constatat că, dacă unele dintre ele au rol în organizarea şi analiza frastică (conjuncţiile, prepoziţiile), altele se manifestă la nivel pragmatic prin relaţionarea şi furnizarea de indicii privind interpretarea componentelor discursului[3]. Acestora din urmă li s-a spus particule discursive, conectori prag-matici, fraze cheie, operatori discursivi, operatori pragmatici, marcatori discursivi, marcatori pragmatici, mărci pragmatice şi începând cu anii ’80 li s-a recunoscut un conţinut instrucţional sau procedural.

În ceea ce priveşte terminologia în lucrarea de faţă am optat pentru *marcatori discursivi* deoarece tinde să se generalizeze. Îl regăsim în literatura de limbă engleză sub numele *discourse markers*, în cea de limbă franceză ca *marqueurs discursifs*, iar şcoala spaniolă de pragmatică foloseşte sintagma *marcadores del discurso*. Un alt motiv este faptul că, în cazul termenului de *conector* (destul de des utilizat), acesta exprima numai una dintre multiplele funcţiile îndeplinite de elementele aparţinând acestei clase. De altfel, această denumire o rezervăm pentru a desemna mai târziu doar marcatorii cu rol de relaţie. Am respins de asemenea sintagma *particulă discursivă* întrucât, din punct de vedere formal, nu cores-punde realităţii, fiind deja cunoscut că această clasă include şi structuri de tipul sintagmelor şi propoziţiilor stereotipe.

În ciuda abundenţei de definiţii şi deşi încă nu s-a ajuns la un consens, există unanimitate în ceea ce priveşte următoarele caracteristici ale marcatorilor discursivi:

– nu sunt analizabili din punct de vedere sintactic (datorită slabei sau inexistentei integrări sintactice)

– nivelul la care operează este discursul (în sensul menţionat în nota de subsol 3), rela-ţionând sau afectând unităţi ale acestuia

– se grupează pe criteriul funcţionalităţilor pragmatice comune (deşi aparţin unor clase morfologice diferite)

– au conţinut procedural. [4]

Din motive de economie a spaţiului de redactare nu vom dezbate direcţiile de cercetare actuale şi controversele care încă planează asupra acestui subiect, ci ne vom limita la o

[2] Undeva la mijloc stau deicticele şi pronumele şi chiar articolul care nu au o valoare denotativă per se, ci o dobândesc prin raportare la alte elemente contextuale şi cotextuale.

[3] Înţelegem discursul articularea de enunţuri (monologic) sau ca succesiune ordonată de acte de vorbire (dialogic) ce reprezintă o actualizare (scrisă sau orală) a limbii care depăşeşte graniţele gramaticii textuale, fiind grefat de o intenţie comunicativă într-un context determinat. Acesta se structurează pe criterii de coerenţă, coeziune, intenţionalitate, acceptabilitate, informativitate, situaţionalitate, intertextualitate.

[4] Spunem că o informaţie este procedurală „dacă este nonveri-condiţională (nu afectează valoarea de adevăr a propoziţiei) şi dacă ea priveşte maniera în care trebuie tratată informaţia pentru a fi interpretată” (Moeschler J., , Reboul A.:1994) (trad. ns.)

BDD-V482 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)

prezentare succintă a situaţiei terminologiei în pragmatica românească, îndrăznind la final o definiţie şi o clasificare.

2. Marcatorii discursivi în pragmatica românească

În prezenta lucrare, punctul de plecare privind studiul acestor elemente în literatura autohtonă de specialitate l-a constituit Gramatica Academiei (GLR de aici înainte), capitolul *Conectori frastici şi transfrastici* al Isabelei Nedelcu.

În deschiderea acestuia sunt definiţi conec-

torii ca „o clasă eterogenă de elemente lexico-gramaticale cu rol în articularea relaţiilor gramaticale (sintactico-semantice) şi/sau pragmatice dintre componentele discursului care se situează la nivel frastic sau transfrastic" (p.767).

Astfel în funcţie de nivelele înainte menţio-nate conectorii sunt împărţiţi în frastici şi transfrastici, recunoscându-se celor dintâi un rol preponderent sintactico-semantic şi doar adiacent unul pragmatic, în timp ce în cazul celor din urmă accentul cade pe funcţia pragmatică, consecinţă directă a constrângerilor pe care aceştia le impun, constrângeri care afectează conexiunea între enunţuri în funcţie de intenţia comunicativă.

Din subcapitolul 2., dedicat conectorilor pragmatici, aflăm că în această clasă se încadrează acei conectori cu rol în organizarea şi avansarea tematică a discursului adică toţi conectorii transfrastici şi unii conectori frastici cu rol pragmatic (în sensul că relaţionează unităţi discursive şi nu grupuri sintactice sau propoziţii prin raporturi de coordonare/ subordonare). Pentru delimitarea sferei acestora autoa-rea capitolului foloseşte criteriul integrării sintactice (slabe sau absente în cazul conectorilor transfrastici) şi al rolului acestora de a semnala în mod exclusiv diverse relaţii semantico-pragmatice.

Din subcapitolul 4 aflăm: „Constituind un tip aparte de conectori pragmatici, aceşti conectori (cei de structurare discursivă –subl. ns.) ajută la decuparea secvenţelor textuale şi, implicit, la decodarea sensului global al tex-tului. Fiind orientaţi către discurs sau către factorii de care depinde structurarea acestuia (interlocutori, context situaţional, temă a discursului), *marcatorii discursivi* au un rol ostensiv în comunicare." (GLR:775)[5].

Rezultă că marcatorii discursivi sunt asimilaţi noţiunii de conector pragmatic, constituind o categorie a acesteia. Această relaţie, deşi nu foarte clar, reiese şi din subcapitolul *Deixis* realizat de Adriana Gorăscu: „Funcţia de supraorganizare a discursului prin precizarea valorii semantico-pragmatice a componentelor sale în raport cu ansamblul, precum şi în raport cu componentele învecinate, se realizează prin expresii de o natură eterogenă (de la formaţii libere până la lexeme specializate – verbe şi locuţiuni verbale ca *înseamnă, vasăzică,* adverbe şi locuţiuni adverbiale, cum sunt *adică, vasăzică,* conjuncţii: *aşadar* etc.). **O parte dintre acestea se pot grupa într-o clasă funcţională** (de asemenea eterogenă ca încadrare gramaticală) **cea a conectorilor dis-cursivi** (marcatori/conectori pragmatici, mărci/semnale discursive) (subl. ns.) [...] Conectorii discursivi pot funcţiona intradiscursiv (intralo-cutiv), indicând raportul (logic, afectiv, argu-mentativ etc.) între enunţul pe care îl introduc şi un alt

[5] Ca **marcatori discursivi** apar grupările prepoziţionale *în legătură cu, apropo de, faţă de, în raport cu, în ceea ce priveşte* etc., care anunţă o temă de discurs sau aduc în prim plan un element dintr-un discurs anterior (subl. ns.): ***Apropo de*** *citatul lui Heidegger: este atât de limpede ce anume desparte filozofia de literatură.* (G. Liiceanu, *Uşa interzisă*; vezi şi **Circumstanţialul de relaţie, 1.3**)" (*Gramatica Limbii Române*, vol. II, 2008: p.771)

BDD-V482 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)

enunţ al aceluiaşi locutor, în cadrul aceleiaşi intervenţii – sau interdiscursiv (interlocutiv), poziţionând replica locutorului în raport cu replica anterioară, a alocutorului." (GLR: 745)

Iar din capitolul *Limba română vorbită* al Margaretei Manu Magda putem desprinde o definiţie a mărcilor discursive[6]: mijloace ling-vistice de reglare a spaţiului interactiv care asigură coeziunea şi coerenţa secvenţelor de acte ilocuţionare care constituie discursul oral, eterogene din punct de vedere structural şi categorial.

Din coroborarea celor de mai sus pare

să rezulte următorul raport de incluziune:

a) conectori discursivi ⊃ conectori pragma-tici (⊃ marcatori discursivi) ∪ mărci discursive [7]

Se observă o relaţie de sinonimie între sin-tagmele *conectori de structurare discursivă – marcator discursiv*. În ceea ce priveşte terme-nul *conectori discursivi* acesta pare să se limi-teze la discursul oral (locutor, alocutor, inter-venţie, intralocutiv, interlocutiv) cum de altfel e şi cazul *mărcilor discursive*. Întinderea con-ceptuală şi relaţiile dintre mai sus menţionaţii termeni rămân însă neclare.

O analiză mai amănunţită a marcato-rilor discursivi o găsim în teza de doctorat a Ariadnei Ştefănescu, care îi consideră o „clasă înrudită cu cea a conectorilor pragmatici" şi „subclasă a marcatorilor pragmatici". În această lucrare, noţiunea de *conectori pragmatici* diferă de cea din GLR, autoarea definindu-i ca „jonctivii sintactici care au capacitatea de a transmite o informaţie nonvericondiţională, recte pragmatică, care declanşează un meca-nism pragmatic ce contribuie la constituirea semnificaţiei enunţului în care apar", ceea ce aparent ar corespunde celei de *conectori frastici cu rol pragmatic*. Ulterior, însă, autoarea afirmă că în concepţia sa „toţi conectorii sintactici sunt şi pragmatici" (*Conectori pragmatici,* p.17), motiv pentru care îi denumeşte şi *conectori sintactico-pragmatici*. Relaţia dintre aceştia şi marcatorii discursivi este lămurită după cum urmează: „unii conectori sintactico-pragmatici migrează în zona ocupată de marcatorii discursivi" (conjuncţiile *şi* / *dar*), situaţie în care cele două ipostaze reprezintă un caz de omonimie (şi nu singurul) din cadrul acestei clase.

În concepţia Ariadnei Ştefănescu relaţia: marcatori pragmatici – conectori pragmatici – marcatori discursivi, ar arăta astfel:

b) marcatori pragmatici ⊃ conectori sintactico-pragmatici ∪ marcatori discursivi

Reamintim aici observaţiile din secţiunea *Consideraţii generale* unde atrăgeam atenţia că sfera unităţilor lingvistice care nu au un sens vericondiţional (evaluabil ca adevărat sau fals şi deci descriptiv) reuneşte atât elemente analizabile (integrabile) sintactic cât şi unele neanalizabile din acest punct de vedere. Primelor le corespunde conceptul de *conectori sintactico-pragmatici*, iar celor din urmă cel de *marcatori discursivi,* ambele reunindu-se sub umbrela mai largă a *marcatorilor pragmatici*. Dacă ar fi să stabilim o echivalenţă termino-

[6] „Structurile interacţiunii orale se manifestă prin secvenţe de acte ilocuţionare [...] a căror coeziune şi coerenţă se realizează prin intermediul unor mijloace lingvistice de reglare a spaţiului interactiv, care funcţionează ca ***mărci discursive***. Acestea înglobează elemente eterogene din punct de vedere structural: elemente lexicale sau gramaticale – simple sau compuse, locuţiuni, stereotipii verbale, îmbinări libere (sintagme, propoziţii sau fraze). Din perspectivă gramaticală, mărcile discursive reunesc: *vocative, verbe, interjecţii, adverbe şi locuţiuni adverbiale, conjuncţii, construcţii exclamative sau interogative* etc."(*Gramatica Limbii Române*, vol. II, 2008: p. 874)

[7] Înţelegem prin ⊃ include, iar prin ∪ reunit cu.

BDD-V482 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)

logică între cele două abordări prezentate mai sus am avea (stânga Ştefănescu – dreapta Nedelcu) :

- *marcatori pragmatici = conectori frastici şi transfrastici*
- *conectori sintactico-pragmatici = conectori frastici*
- *marcatori discursivi = conectori pragmatici (conectori transfrastici şi conectori frastici cu rol pragmatic)*

Deşi nu s-au luat în discuţie şi alte lucrări (nu ne-ar mai rămâne spaţiu de propuneri), considerăm că cele de mai sus reprezintă un argument suficient în favoarea sistematizării materiei şi unificării terminologice.

Rămâne să lămurim ce se înţelege prin *conţinutul procedural* al marcatorilor discursivi. Conform Portolés şi Martín Zorraquino (1999), acesta constă „într-o serie de instrucţiuni semantice care orientează inferenţele ce trebuie făcute pe seama membrilor discursivi care le conţin. Ca urmare, bunul uz al unui marcator va depinde nu numai de proprietăţile gramaticale, ci de asemeni de măsura efortului locutorilor în înţelegerea discursului. Toţi marcatorii îl constrâng pe interlocutor prin semnificaţia lor de a realiza inferenţele într-un mod determinat."[8] (traducerea şi adaptarea n.s)

Autorii menţionaţi grupează instrucţiunile în:

- Instrucţiuni cu privire la tipul de conexiune

Cum semnalează Martín Zorraquino şi Portolés (1999), există marcatori care relaţionează doi sau mai mulţi membri discursivi (*conectorii, reformulatorii, structuratorii de informaţie*) sau care afectează doar un membru al discursului (*operatorii*). De exemplu:

Îmi plac fructele. *Ca urmare,* mi-am cumpărat struguri. (conector consecutiv)

Viaţa îţi oferă şi surprize plăcute: un curcubeu pe cerul care se înseninează, *de exemplu.*(operator)

- Instrucţiuni argumentative

Înainte de a semnala cum funcţionează marcatorul discursiv ca vector instrucţional al activităţii argumentative este necesar a se preciza ce se înţelege prin argumentare. În acest caz se are în vedere activitatea socială, intelectuală şi verbală care serveşte la justificarea sau respingerea unei opinii (Briz, 1998) şi stă la baza dialogului celei mai banale conversaţii. Argumentele au o anume orientare care determină modul în care se formulează concluzia (implicită sau explicită) Aceştia pot fi **coorientaţi** (duc la aceeaşi concluzie) sau *antiorientaţi* (duc la concluzii contrare). Un alt criteriu de evaluare a argumentelor îl constituie forţa argumentativă. Spunem, de exemplu, că *însă* introduce un argument contraorientat cu o forţă argumentativă mai mare decât argumentul precedent, întrucât concluzia la care duce este contrară celei induse de argumentul iniţial.

Ştie engleză. *Însă* locuieşte în Braşov. (deci nu-l angajăm – locul de muncă e în Bucureşti)

- Instrucţiuni cu privire la structura informativă

[8] "…en una serie de instrucciones semánticas que guía las inferencias que se han de efectuar de los distintos miembros del discurso en los que aparecen estas unidades. Por tanto, el buen uso de un marcador dependerá no sólo de las propiedades gramaticales, sino también de cuál sea nuestro esfuerzo para lograr la comprensión de un discurso. Todos los marcadores discursivos compelen al oyente por su significado a realizar las inferencias de un modo determinado."

BDD-V482 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)

Există marcatori care pot furniza în principal instrucţiuni referitoare la distribuţia comentariilor. Aceştia sunt grupaţi sub denumirea de *structuratori ai informaţiei.*

„Astfel, de exemplu, perechea de marcatori *pe de-o parte* şi *pe de altă parte* introduc doi membri discursivi care se asociază ca diferite părţi ale unui singur comentariu” [9] (trad. ns.) după cum se observă în următorul exemplu:

Soluţia e dificilă. *Pe de o parte*, problema este complicată; *pe de alta*, aproape că nu ne mai rămâne timp ca s-o rezolvăm.

În orice caz, s-a observat că unul şi acelaşi marcator poate îndeplini funcţii diferite, adică poate avea mai multe sensuri procedurale. Ca urmare se poate afirma că există un grup de marcatori polifuncţionali sau polivalenţi (*bine*, *păi*, *astfel* etc.).

3. Definiţie

Ca definiţie o propunem pe cea a lui José Portolés Lázaro şi María Antonia Martín Zorraquino din Gramatica Descriptiva de la Lengua Española[10] (GDLE de aici înainte) cu câteva amendamente împrumutate din GLR .

Marcatorii discursivi, sunt unităţi lingvistice invariabile fără funcţie sintactică în cadrul predicaţiei propoziţionale, având o misiune ce vizează discursul: aceea de ghida, în concordanţă cu proprietăţile lor sintactice, semantice şi pragmatice, inferenţele care se realizează în actul comunicării prin organizarea şi asigurarea progresiei tematice a acestuia sau prin furnizarea de informaţii despre atitudinea vorbitorului în legătură cu conţinutul comunicării.

4. Mijloace de identificare a marcatorilor discursivi

Datorită deja menţionatei varietăţi categoriale şi pentru o mai uşoară încadrare în această clasă funcţională a unor elemente lexico-gramaticale ambivalente propunem, în cele ce urmează, un model de analiză a comportamentului acestora urmând criteriile propuse în GDLE (invariabilitate, poziţie sintactică, mărci intonaţionale, posibilitatea de a primi modificatori şi complemente sau de a se coordona, comportamentul faţă de structurile scindate focalizatoare, gradul de independenţă sintactică, autonomie, incidenţă).

- **Invariabilitate**

Din acest punct de vedere se distinge între marcatori şi sintagmele care conservă capacitatea de flexiune şi combinaţie a membrilor săi:

Lucia este rănită şi, *drept urmare*, nu poate face parte din echipă. [11]

Lucia este rănită şi, *din acest motiv*, nu poate face parte din echipă.

Drept urmare este marcator, în timp ce *din acest motiv* prin posibilitatea de a primi modificatori şi complemente (*chiar şi din aceste **mărunte** motive **de alcov***) nu.

O s-o fac *bine* vs. *Bine,* o s-o fac.

[9] “Así, por ejemplo, el par de marcadores *de una parte* y *de otra* presentan dos miembros del discurso que vinculan como distintas partes de un único comentario” (Martín Zorraquino şi Portolés,1999)

[10] "Los marcadores del discurso, son unidades lingüísticas invariables, no ejercen una función sintáctica en el marco de la predicación oracional - son pues, elementos marginales - y poseen un cometido coincidente en el discurso: el de guiar, de acuerdo con sus propiedades morfo-sintácticas, semánticas y pragmáticas, las inferencias que se realizan en la comunicación."

[11] Exemplele sunt personale

BDD-V482 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)

A spus-o *într-un cuvânt*. vs. *Într-un cuvânt*, şi-a exprimat nemulţumirea.

Dacă primesc modificatori încetează a mai fi marcatori, de exemplu: *Într-un cuvânt, ce-i drept, **nepotrivit**,* şi-a exprimat nemulţumirea.

Un caz particular care se cuvine a fi discutat aici este cel al marcatorilor discursivi propoziţionali, care din punct de vedere morfo-sintactic îmbracă haina unor adevărate propoziţii (*ştiu eu, ştii/ ştiţi, ştii tu/ ştiţi Dvs., vreau să zic, cred*, etc.). În cazul acestora avem de-a face cu propoziţii fixate în limbă într-o formă invariabilă, care nu se pot coordona, juxtapune cu alte propoziţii şi nici nu le pot subordona (şi deci nu se pot integra sintactic).

M-am dus, *ştiţi*, la mama, că e bolnavă. (marcator discursiv, parentetic)

Ştiţi **că** m-am dus la mama pentru că e bolnavă? (nu şi-a pierdut capacitatea de recţiune şi îşi conservă sensul de *aţi aflat* că...?)

- **Poziţii sintactice**

Marcatorii discursivi au o mai mare mobilitate spre deosebire de conjuncţiile cu valoare discursivă care întotdeauna preced membrul pe care îl introduc. Aceştia pot fi antepuşi, interpuşi sau postpuşi membrului discursiv pe care îl afectează.

Paul şi-a continuat drumul *chiar dacă* era obosit.

Paul şi-a continuat drumul, era obosit *chiar dacă*.

Paul era obosit. *Cu toate astea*, şi-a continuat drumul.

Paul era obosit. Şi-a continuat, cu *toate astea*, drumul.

Paul era obosit. Şi-a continuat drumul, *cu toate astea*.

- **Mărci de intonaţie şi punctuaţie**

Formează un grup de intonaţie; într-o pronunţie îngrijită se percepe o pauză posterioară marcatorului şi uneori şi anterioară. În scris apare de obicei urmat de virgulă (în poziţie iniţială), între virgule (în interior) sau precedat de virgulă în (poziţie finală). Fapt ce îi marchează poziţia periferică faţă de propoziţie. Astfel se poate face diferenţa între:

O să fac *bine* proiectul vs. Bine, o să fac proiectul.

Ceea ce vrei să zici este *evident* vs. Ceea ce zici, *evident*, mă deranjează.

- **Modificatori şi complemente**

Marcatorilor discursivi – spre deosebire, de exemplu, de adverbele circumstanţiale – le lipseşte posibilitatea de a primi modificatori sau complemente. A se compara:

Stă *departe*. vs. *De departe*, are dreptate.

Stă *departe de aici*. vs. **De departe de aici*, are dreptate.

Stă *foarte departe*. vs. **Foarte de departe* are dreptate.

- **Coordonare**

Marcatorii discursivi nu se pot coordona

între ei de exemplu **bine şi în consecinţă.*

- **Focalizare**

Marcatorii discursivi afectează propoziţia asupra căreia operează, în totalitatea ei. Nefiind integraţi sintactic sau semantic nu permit elipsa şi din acelaşi motiv nici nu pot fi focalizaţi în structuri scindate.

Anton ar renunţa la premiu din raţiuni serioase, dar, *ca urmare a acestui fapt*, nu.

*Anton ar renunţa la premiu din raţiuni serioase, dar, *ca urmare*, nu.

BDD-V482 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)

Tocmai *ca urmare a acestui fapt* este foarte căutat./ Tocmai *din acest motiv* este foarte căutat.

*Tocmai *ca urmare*, este foarte căutat.

- **Independenţă sintactică şi autonomie**

Marcatorii discursivi prezintă independenţă sintactică în sensul că nu sunt integraţi frastic, ci discursiv. Va trebui aici să facem diferenţa între unităţile care, cum am menţionat mai sus, se pot găsi în ambele ipostaze. În 1) *fără îndoială* nu poate fi marcator discursiv, lui subordonându-i-se o propoziţie, dar este în 2).

1) *Fără îndoială* că are dreptate.

2) *Fără îndoială*, are dreptate.

Gradul de independenţă sintactică diferă de la caz la caz, de exemplu *Bine, din contră* au un grad mai mare de independenţă faţă de membrul discursiv care le urmează / precedă în comparaţie cu, de exemplu, *cu toate astea*. O autonomie similară o au mai ales marcatorii conversa-ţionali.

Bine. Acum să o luăm de la capăt.

Nu este o persoană blândă din fire. *Din contră*.

- **Incidenţă**

Marcatorii se găsesc poziţionaţi în membrii discursivi care aparţin unor categorii lexicale şi sintagmatice foarte diverse – nu doar propoziţii – cum ar fi:

– Substantive: Căldura sufletească, compasiunea, *cu alte cuvinte*, dragostea este cea pe care o căutăm cu toţii.

– Adjective: Erau fete educate şi pedante; *chiar mai mult*: franţuzoaice.

– Adverbe: Maşina dădea din ce în ce mai des rateuri şi mergea ca vai de ea. *Adică* rău de tot.

– Sintagme prepoziţionale: E pusă acolo de frumuseţe? Ce ştiu eu? *În orice caz*, de decor.

– Sintagme verbale: Elevul se scuză pentru tema nefăcută. Profesorul îi dădu *cu toate astea* un patru.

– Propoziţii: Era bolnav de plămâni şi, *colac peste pupăză*, mai şi fuma.

5. Clasificare

Inspirându-ne, din nou din GDLE, propunem în continuare următoarea clasificare pe criterii funcţionale a marcatorilor discursivi fără a avea, desigur, pretenţia de a fi exhaustivă şi neamendabilă.

A. STRUCTURATORI (conectorii de structurare discursivă în GLR)

Locutorii îşi dezvoltă discursul astfel ca diversele părţi ale acestuia „să comenteze" teme/ subiecte determinate. Pentru a facilita structurarea informaţiei există marcatori specializaţi numiţi generic structuratori ai informaţiei. Între aceştia distingem:

- **Ordonatori (conectorii corelativi în GLR)**

Ordonatorii sunt structuratori ai informaţiei cu două funcţii primordiale: în primul rând, indică locul pe care îl ocupă un membru discursiv în ansamblul unei secvenţe discursive ordonată pe părţi; şi, în al doilea rând, prezintă ansamblul respectivei secvenţe ca un comentariu unic, iar

BDD-V482 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)

fiecare parte ca un subcomentariu. Pot fi de deschidere (*în primul rând, pe de o parte* etc), de continuare (*în al doilea/ al treilea… rând, pe de altă parte, la fel, în acelaşi fel, în acelaşi mod* etc) şi de închidere (*în ultimul rând, în cele din urmă* etc.) a discursului.

- **De comentariu**

Marcatorii de comentariu sunt aceia care prezintă membrul discursiv pe care îl introduc ca un nou comentariu, fapt care îl distinge de fragmentul discursiv anterior, ca de exemplu: *aşa stând lucrurile, ei bine, acestea fiind zise* etc.

- **Digresori**

Introduc o temă marginală faţă de cea principală. Menţionăm aici: *între noi fie vorba, apropo,* etc.

B. CONECTORI

Un conector este un marcator discursiv care leagă semantic şi pragmatic un membru discursiv de altul anterior. Semnificaţia conectorului furnizează o serie de instrucţiuni care orientează inferenţele care trebuie obţinute din grupajul celor doi membri discursivi relaţionaţi:

Aceştia se împart în:

- **Aditivi**

Conectorii aditivi unesc doi membrii discursivi cu aceeaşi orientare argumentativă cum sunt: *în plus, pe deasupra, chiar mai mult, pe lângă asta, pe de altă parte etc.*

- **Consecutivi**

Aceştia prezintă membrul discursiv care îi conţine ca fiind o consecinţă a unuia anterior. Menţionăm dintre aceştia: *ca urmare, de aici, în consecinţă, atunci, astfel, drept urmare* etc.

- **Contraargumentativi**

Leagă doi membrii discursivi astfel încât cel de-al doilea se prezintă ca supresor sau atenuator al unei concluzii care ar putea decurge din primul cum e cazul lui: *în schimb, dimpotrivă, din contră, cu toate astea, însă,* etc.

C. REFORMULATORI

Sunt marcatorii care prezintă membrul discursiv pe care îl introduc ca o nouă formulare a celui anterior. Avem aici reformulatorii:

- **Explicativi**

Reformulează, clarificând sau explicând ceea ce s-a dorit a spune într-un membru anterior care ar putea fi mai greu de înţeles. Se cunosc din această categorie: *adică, cu alte cuvinte, vasăzică, vreau să spun*.

- **Rectificativi**

Substituie un membru pe care îl prezintă ca fiind formulat incorect cu altul care corectează respectiva formulare sau cel puţin o îmbunătăţeşte. Îi avem aici pe: *mai bine zis, chiar mai bine, mai exact* etc.

- **de Distanţiere**

Prezintă ca lipsit de relevanţă un membru anterior celui care îi conţin. Prin acest tip de reformulare nu se urmăreşte o rectificare a cele afirmate iniţial, ci se doreşte ca noua formulare să fie cea care condiţionează continuarea discursului, privându-se în acelaşi timp de

BDD-V482 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)

pertinenţă membrul care îl precedă. *în orice caz, oricum (ar fi), într-un fel sau altul, chiar şi aşa* etc.

- **Recapitulativi**

Prezintă membrul lor discursiv ca pe o concluzie sau recapitulare pornind de la un membru anterior sau o serie de aceştia. Includem aici: *în concluzie, pe scurt, într-un cuvânt, după toate cele, una peste alta, în cele din urmă* etc.

D. OPERATORI ARGUMENTATIVI

Sunt marcatorii care prin semnificaţia lor condiţionează posibilităţile argumentative ale membrului discursiv în care sunt incluşi, fără a-l relaţiona însă cu alt membru anterior.

- **de Consolidare argumentativă**

Semnificaţia acestora constă în principal consolidarea ca argument a membrului în care se găsesc în raport cu alte posibile argumente (explicite sau implicite). Enumerăm aici: *în realitate, în fond (şi la urma urmei), de fapt* etc.

- **de Concretizare**

Prezintă membrul discursiv pe care îl conţin ca fiind o concretizare sau exemplificare a unei afirmaţii anterioare de caracter mai general. Aceştia sunt: *de exemplu, de pildă, bunăoară, cu titlu de exemplu etc*.

E. CONVERSAŢIONALI (mărci dis-cursive în GLR)

Conversaţia are pe lângă funcţia informativă (tranzacţională) orientată către mesaj şi o funcţie interactivă orientată către interlocutor, ca urmare marcatorii conversaţionali vin să sprijine această funcţie prin efectele lor pragmatice: de iniţiere, menţinere, sau încheiere a unei intervenţii, de transfer al rolului de locutor, de exprimare atitudinii locutorului în raport cu conţinutul comunicării, într-un cuvânt asigură structurarea, coerenţa şi coeziunea dialogului.

- **de Modalitate epistemică**

Apar în enunţuri declarative şi au ca scop consolidarea aserţiunii din care fac parte. Dintre aceştia menţionăm: *evident, de departe, aparent, de fapt, efectiv, cu siguranţă, fără îndoială,* etc.

- **de Modalitate deontică**

Indică dacă locutorul admite (*bine, de acord, sigur*, etc.) ceea ce se sugerează în fragmentul de discurs la care remit, afectând enunţurile directive care implică o propunere.

- **Focalizatori ai alterităţii**

Vizează interlocutorul şi pot introduce orice
tip de enunţ: declarative, directive, întrebări în oricare dintre modalităţile propoziţionale: asertivă, imperativă, interogativă cum e cazul marcatorilor: *dom'le, frate, vere, uite, ascultă, auzi, vezi tu*, etc.

- **Metadiscursivi conversaţionali**

Fac parte din procedeele pe care interlocutorii le utilizează pentru a construi conversaţia. Pun în evidenţă „atitudinea vorbitorului în raport cu ceea ce a fost sau va fi comunicat" (GLR:776). Intră în această gamă: *bine, ei bine, ei, asta..., ştiu eu, ca să spun drept să spun, între ghilimele fie zis, sincer vorbind, ca să spun aşa* etc. (ex. *bine* ca marcă a receptării mesajului, sau semnal al schimbului de replici)

BDD-V482 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)

Încheiem prin a atrage atenţia că marcatorii discursivi continuă să fie subiect de controverse, chiar dacă în anumite privinţe s-a ajuns la un consens, fapt ce reiese şi din succinta analiză a prezentului articol. Acest lucru se datorează şi faptului că în comunicare pe lângă componenta lingvistică un rol important îl ocupă contextul (situaţional şi cognitiv), marcatorii discursivi funcţionând, de fapt, ca punte de legătură între cele două. Dată fiind natura cognitivă a procesului argumentativ, marcatorii discursivi sunt asociaţi mai nou cu conceptul de „model mental în desfăşurare al discursului”[12] în sensul că ei sunt consideraţi elemente de coeziune între membrii discursivi care îi conţin şi un element al modelului mental pe care locutorul îl are cu privire la discurs, element care decurge dintr-un aspect evident al contextului extralingvistic. În acest sens marcatorii nu sunt simplii jonctivi, ei participând activ la construirea discursului ghidându-l în conformitate cu intenţiile locutorilor. Se poate spune, în ultimă instanţă, că discursul este de fapt o negociere între reprezentările interne (informaţii compilate de natură lingvistică şi contextuală) ale locutorilor cu privire la tema acestuia, în care medierea este asigurată de marcatorii discursivi.

Bibliografie

Blakemore, Diane, *Relevance and Linguistic Meaning – The Semantics and Pragmatics of Discourse Markers*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002.
Briz, Antonio, *El español coloquial en la conversación*: *esbozo de pragmalingiiística*, Ariel, Barcelona, 1998.
Fraser, Bruce, *Pragmatics Markers*, în Journal of Pragmatics, n.31, Cambridge, 1996.
Frege, Gottlob, *Translations from the Philosophical Writings of Gottlob Frege*, ed. Peter Geach şi Max Black, Basil Blackwell, Oxford, 1960.
Gramática descriptiva de la lengua española, vol.III, Espasa Calpe S.A., Madrid, 1999.
Gramatica limbii române, vol.II, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005.
Iten, Corinne, *Linguistic Meaning, Truth Conditions and Relevance*, Palgrave Macmillan, New York, 2005.
Levinson, Stephen C., *Pragmatics*, Cambridge University Press, Cambridge, 1983.
Moeschler, Jacques, Reboul Anne, *Dictionnaire encyclopédique de pragmatique*, Seuil, Paris, 1994.
Mosegaard Hansen, Maj-Britt, *The semantic status of discourse markers*, Lingua 104, pp.235-260, 1998.
Mosegaard Hansen, Maj-Britt, *A dynamic polysemy approach to DMs*, în Approaches to Discourse Particles, ed. Kerstin Fischer, Elsevier, Bremen, 2006.
Schiffrin, Deborah, *Discourse Markers*, Cambridge, 1987.
Ştefănescu, Ariadna, *Conectori pragmatici*, Editura Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 2007.

[12] “developing mental model of the discourse”, în *A dynamic polysemy approach to DMs de* M.-B. Mosegaard Hansen

BDD-V482 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)